

## "לְבַנְיִנָּה שֶׁל תּוֹרָה" – הַלֵּק קַע"ב

שיחה שנמסרה בביהמ"ד מפי מו"ר רה"י

### תפקידנו בזמן צרת רבים



#### חטיפת הנערים

"משכיל לדוד בהיותו במערה תפילה קולי אל ה' אזעק קולי אל ה' אתחנן אשפוך לפניו שיחי צרתי לפניו אגיד"<sup>1</sup>

כתוב בחז"ל<sup>2</sup> שדוד המלך אמר את דבריו ברוח הקודש על כל מה שארע ועתיד לקרות לעם ישראל ולכל אדם פרטי.

ננסה לדמיין לעצמנו שלשה נערים, אחד בשיעור א' ושנים בני שבע עשרה, אייל, גיל-עד מיכאל, ויעקב נפתלי, בתוך איזו מערה, אולי ביחד ואולי כל אחד בנפרד, אי שם אולי במערות חברון או במרתף של בית שהוא כמו מערה, מעונים גופנית ונפשית, בלי יכולת לתקשר עם העולם, ללא אוכל כשר, וסובלים עינויים. שומר עליהם מן הסתם מרצה בן עם של מרצחים – שמהסיבה הזו לא רצו לקבל את התורה<sup>3</sup> – עם קלצ'ניקוב מכוון אליהם עשרים וארבע שעות ביממה. זו הרגשה נוראית, אנחנו לא מאחלים אותה לשום אדם מישראל. חשבתי לעצמי, שגם תפילין וסידור אין להם, ואף להתפלל הם אינם יכולים, משום שמן הסתם לא מאפשרים להם לבטא בשפתיים, (כמו שעושים הרשעים האלה במקומות אחרים). מה נשאר להם? תפילת הלב, "אשפוך לפניו שיחי צרתי לפניו אגיד"<sup>1</sup>, ממלמלים תהילים

שיודעים בעל פה מהשיבה או מתפילות ציבור. ישנם כאלה שיודעים את ספר התהלים בעל פה, וישנם כאלה שיודעים את הפרקים שאומרים שוב ושוב כשמתפללים, בישיבה למשל: עכשיו על הרב יהודה, ובזמנו על הרב אליהו, ועל ידי כך פרקי התהלים הופכים לשגורים על הלשון.

שמעתי אתמול בשם הרב שטיינזולץ שליט"א שהתבטא ואמר שההרגשה כעת היא כדברי המשנה בסוטה "אין לנו על מי להישען אלא על אבינו שבשמים"<sup>4</sup>, גם כאן בדרך הטבע זה מסובך, מסובך יותר כשהקלצ'ניקוב מכוון לראש, ובטוח שזה כך...

#### החטיפה היא מעשה ה'

האם יש מוצא? רק הוא יתברך היודע. אנחנו מאמינים בני מאמינים, אומרים וחושבים על עיקרי האמונה והעיקר הראשון הוא "אני מאמין באמונה שלמה שהבורא יתברך שמו הוא בורא ומנהיג לכל הברואים והוא לבדו עשה עושה ויעשה לכל המעשים"<sup>5</sup>. הרמב"ם אומר שהעיקר הזה הוא עיקר העיקרים, ובניסוח של הרמב"ם בהלכות יסודי התורה: "העיקר הגדול שהכל תלוי בו"<sup>6</sup> שאר העיקרים הם התפרטות של העיקר הראשון, ולכן כשאומרים כופר בעיקר, הכוונה היא לעיקר הזה. קל לנו להגיד את זה, אבל צריך להבין את זה,

<sup>1</sup> תהלים פרק קמ"ב פסוקים א'-ג'

<sup>2</sup> מדרש תהלים תחילת מזמור ד', ותחילת מזמור י"ח: ר' יודן אומר בשם ר' יהודה, כל שאמר דוד בספרו, כנגדו וכנגד כל ישראל וכנגד כל העתים אמרו

<sup>3</sup> ספרי דברים פסקא שמ"ג

<sup>4</sup> עפ"י המשנה במסכת סוטה פרק ט' משנה ט"ו

<sup>5</sup> י"ג עיקרים מתוך הסידור סוף תפלת שחרית

<sup>6</sup> משנה תורה לרמב"ם ספר המדע הלכות יסודי התורה פרק ראשון הלכה ו'



פעמים ביום שהכל נהיה בדברו, אולי זה יכנס ללב שלנו שהכל בדברו.

### צרת הציבור

הדבר השני שצריך לעורר את לבנו בזה, הוא שזו צרת ציבור ולא צרה פרטית, כל עם ישראל מרגיש שזו עת צרה, והצבא ב"ה הוא צבא עם ישראל, שהוא צבא קדוש, המגייס את כל יכולותיו וכוחותיו לחלץ את היחידים אפילו שהם אינם חיילים. אשרינו שזכינו להיות שייכים לעם כזה ולמדינה כזו, שבה ראש הממשלה עסוק בשלוש משפחות. אין דבר כזה בעולם, צבא שבו הרמטכ"ל בעצמו מטפל בסוגיה יום ולילה, יחד עם שאר האחריות על כלל ישראל במדינת ישראל.

הגמרא בתענית, עוסקת בהשתתפות בצרת הציבור, ואומרת: "בזמן שישראל שרויין בצער ופירש אחד מהם"<sup>9</sup> הוא הלך לענייניו, עניינים שמותר

לעסוק בהם, אלא שעכשיו זו שעת צרת ציבור. דורשים חז"ל מהאדם להשתתף בצרת הציבור, ואם הוא פירש באים שני מלאכי השרת ומניחים לו ידיהם על ראשו ואומרים פלוני זה שפרש מן הציבור אל יראה בנחמת ציבור. הגמרא מביאה שם ברייתא נוספת בעניין זה.

הכוזרי במאמר שלישי סעיף י"ט מבאר את עניין תפילת הציבור, ועל אדם המתפלל רק בעדו ועושה אך ורק את החשבונות הפרטיים שלו, אומר ריה"ל ככוזרי:

<sup>9</sup> מסכת תענית דף י"א עמוד א'

ללמוד את זה, ולהעמיק במחשבתנו את התובנה הזו. לי זה לא קל, להפנים את ההבנה הזו: **שכל המציאות בעולם היא רק מציאות אחת והיא רצונו של הקב"ה**, זו כל המציאות. לפני עשרים ושלוש שנים, בזמן מלחמת המפרץ, מו"ר הרב כץ שליט"א אמר משל נפלא: מכונית מידרדרת, והנה היא עומדת ליפול לתהום ואנשים מביטים ואומרים רק הקב"ה יכול להושיע, רק הוא יכול. אמר על זה הרב כץ שזו אמונה של קטני דעת, הלא הוא יתברך דרדר את המכונית, הוא עשה את זה, ולכן הבקשה שלנו היא על רצונו (שהוא המציאות),

שיכבשו רחמיך את כעסך מעלינו<sup>7</sup>. הרי הקלצ'ניקוב למטה אין לו שום משמעות, הוא כלום, הוא כאין, כי המציאות היא רצונו יתברך. זו עבודה קשה לחשוב את זה, ובאמת, אם שמים לב, אנו מבקשים בתפילות שמדת הרחמים תתגבר

על מדת הדין המקטרגת, כמו שאנו שרים שוב ושוב בישיבה "ויהיו רחמיך מתגוללים על עם קדשך"<sup>8</sup>, ובסידור הגרסה היא: "ויהיו רחמיך מתגוללים על מדותיך". (הרב מברך שהכל על כוס מים ומעיר:) הכל זה בדברו, אין משהו אחר בעולם, זו לא איזו החלטה של ראש ארגון מרצחים, הכל זה דברו, זה קל להגיד, לכן בין היתר מברכים כ"כ הרבה

<sup>7</sup> לדוגמה: רבונו של עולם פמו שפכש אכרקהם אבינו את רחמיך לעשות רצונך בלבב שלם. פו יכבשו רחמיך את פעסך מעלינו ונג' לו רחמיך על מדותיך. ותתנהג עמנו ד' ד' אל' הינו במדת הקסד ובמדת הרחמים. ובטובך הגדול ישוב חרון אפך מעמך ומעריך ומארצך ומנחלתך:

תפלה לאחר אמירת העקידה לגרסת חלק מן הסידורים<sup>8</sup> מתוך השיר 'י-ה אכסוף' שבזמירות ליל שבת



שלנו שם, זה לא סתם איזה בחור. זה קשה, אבל זו האמת.

## השתתפות במאמצי החיפושים

אם יבקשו מאתנו, בוודאי צריך להשתתף בחיפושים. כשהייתי בישיבה היה כאן בחור שאינני זוכר את שמו בדיוק, אבל אמא שלו הלכה לאיבוד באזור יער ירושלים. מו"ר ר' אביגדור שליט"א גדול הדור, יצא לחפש, וסיפרו לי שנתלוותה אליו קבוצת ילדים בחיפושים ביער, והיער התמלא בקריאותיהם ובצעקותיהם בשמו הפרטי, הנה מצאנו את זה ומצאנו את זה, והוא רץ לכל קריאה שלהם, לכל פינה ופינה. אמנם לדבר הזה אף אחד לא קורא לנו, גייסו את היחידות הנבחרות של צה"ל לעסוק במשימה הקדושה הזו. אם כן בוודאי שראוי שכל אחד יקבל על עצמו איזה דבר קטן ויוסיף בלימוד התורה יוסיף בתפילה.

## צער של יהודי – צער השכינה

יש דבר נוסף שאני מרגיש שצריך להתחזק בו. בספר נפש החיים<sup>12</sup> שואל שאלה גדולה מאד: איך אדם מבקש מהקב"ה על מה שחסר לו, מבקש שירפא אותו מהצרה שלו, מבקש על משהו שאין לו, האם הצרה אינה מכוונת מהקב"ה? משל למה הדבר דומה לאדם שעושים לו ניתוח של הצלת חיים ולשם כך צריך לכרות לו את הרגל, והוא מבקש מהרופאים "בבקשה אל תכרתו לי את הרגל". אם כך, איך אנחנו מבקשים מהקב"ה בשעה שאנו יודעים שכל מה שהוא עושה זה טוב, זה לכפרת עוונותיו של האדם כדי להטיב לו? זו שאלה עצומה. לכן הוא אומר יסוד גדול:

"אמנם תכלית הכוונה צריכה שתהיה רק צורך גבוהה, כי במקום שיש

"וחוטא לכלל וביותר לנפשו, כי היחיד בקרב הציבור הוא כאבר יחיד בכללות הגוף"

אצבע יכולה להתקיים לבד? ! אין לה קיום ללא חבור לשאר הגוף, עד כדי כך שהכוזרי אומר שם משפט חשוב, הרבה לפני שטרומפלדור חינך את עם ישראל במשפט המפורסם<sup>10</sup>,

"אכן ראוי לו ליחיד לסבול אף את מר המוות למען הצלת הכלל"

כולם זוכרים כיצד ניר פורז סיכן את חייו למען נחשון וקסמן יחד עם חייליו, ואכן הוא בעולם האמת אתו, זה עם ישראל, וזה צה"ל שלנו שכולנו חיילים בו.

בשעה הזו לפני שלושים ושנים שנים הייתי בקרב בלבנון, ובאותה העת במלחמה החשבונית שלנו לא היו חשבונות פרטיים, כפי שמלמדנו הרמב"ם. ריה"ל<sup>11</sup> אומר שלכל הפחות צריך היחיד לחשוב על חלקו בפלל, "למען ייתן תמיד חלקו ולא יתעלם ממנו" לפחות את זה יעשה, אם הוא לא מסוגל למסור את נפשו כפשוטו, לפחות שירגיש שזו לא בעיה של ההורים של גיל-עד או איל או נפתלי. לכן בעת הזאת ראוי בוודאי לכל מי שיש לו נפש, ומי שלא מרגיש מספיק שיחשוב על הדברים, עד שיגיע להכרה הזו, שהוא מחויב לעשות כל מה שיכולתו. להתחזק בתפילה, לא להסתפק בזה שבישיבה אומרים עוד פרק או שנים של תהילים, אלא להשתתף בתפילה הפרטית שלו עם כל עם ישראל. לראות ולחשוב איך כל אחד ואחד מוסיף בלימוד התורה. לדוגמה: שמעתי, שאברכים החליטו אתמול שבסדרים הם בתענית דיבור. ולוואי ויתארגנו השיעורים, כל שיעור לעצמו ויחליטו להתחזק במשהו, משום שזה אח

<sup>10</sup> טוב למות בעד ארצנו

<sup>11</sup> משנה תורה לרמב"ם הלכות מלכים פרק ז' הלכה ט"ו

<sup>12</sup> נפש החיים שער ב' פרק י"א



לניסיון באמונה בעניין – "למה צמנו ולא ראית"<sup>17</sup> למה התפללנו ולא נענינו חלילה! זה גורם משברים באמונה וזה חילול השם גדול. סיפר לי הרב יעקב שפירא שליט"א ראש ישיבת מרכז הרב שחזר מביקור אצל אחת המשפחות ואמרה לו האמא "אני כ"כ לא רוצה להיכשל בעיון תפילה"<sup>18</sup>. מדרגה עצומה של אנשים שה' מנסה אותם. לכן נבקש את הקב"ה בשמע קולנו בתפילה, ואפשר לדבר, הקב"ה מקשיב כמו שאבא מקשיב לילד שלו. לדבר אתו ולומר לו: אבינו מלכנו עשה למענך והושיענו.<sup>19</sup>



חילול שמו ית' כגון צרת ישראל... וגם היחיד על צערו גם אם אין חילול השם בדבר, יש ג"כ לבקש מלפניו ית' על גודל הצער של מעלה, בזמן שאדם שרוי בצער למטה, כמאמרם ז"ל במשנה בסנהדרין אמר ר' מאיר, בזמן שאדם מצטער שכינה מה אומרת: קלני מראשי קלני מזרועי<sup>13</sup>

שלשה ילדים מצטערים, בוודאי הקב"ה במסתרים מצטער אתם, אנו לא מבינים את זה, אבל אנו מאמינים לחז"ל. בזמן שאדם מצטער שכינה מה אומרת, קלני מראשי קלני מזרועי, שכינה מרגישה את הצער. מה זה ראשי וזרועי? מבאר נפש החיים: כי הדבקות בין הקב"ה לעם ישראל אלה התפילין, עפ"י הגמרא בברכות<sup>14</sup>:

"א"ל רב נחמן בר יצחק לרב חייא בר אבין הני תפילין דמרי עלמא מה כתיב בהו א"ל ומי כעמך ישראל גוי אחד בארץ"<sup>15</sup>

הקב"ה משתבח בנו ואנחנו בו, וכשיהודי בצער, תפילין של מעלה נופלים כביכול, זה דבר שקשה לתפוס אותו. "עמו אנכי בצרה"<sup>16</sup> יש פה צרה של השכינה. מצב כזה הוא חילול השם. אמנם יש בזה גם קידוש השם מצד שעם ישראל כולו מתאחד עכשיו. צריך להרגיש ולחשוב ברמה כזו או אחרת שיש כאן צער השכינה, שזו מדרגה גבוהה. אבל אני מרגיש משהו יותר פשוט וצריך לומר את זה גם אם זה קשה: צריך לבקש מה' יתברך שיחוס על שמו. כאשר הציבור מתפלל, כאשר כל עם ישראל מתפלל, הייתה עצרת גדולה של עשרות אלפים, ועוד תפילות בכל מקום, וחלילה שלא נגיע

<sup>17</sup> ישעיהו פרק נ"ח פסוק ג'  
<sup>18</sup> עפ"י הגמרא מסכת ברכות דף לב עמוד ב' ובתוספות ד"ה כל, ודף נ"ה עמוד א' ורש"י שם  
<sup>19</sup> מתוך סדור התפילה לאחר תפלת שמונע עשרה

<sup>13</sup> מסכת חגיגה דף ט"ו עמוד ב', ומסכת סנהדרין דף מ"ו עמוד א'  
<sup>14</sup> מסכת ברכות דף ו' עמוד א'  
<sup>15</sup> דברי הימים א' פרק י"ז פסוק כ"א  
<sup>16</sup> תהלים צ"א פסוק ט"ו

